

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ja nyt lausunnoilla olevan lain ja siihen liittyvien lakien valmistelu ympäristöministeriössä eivät ole noudattaneet hyvää lainvalmistelutapaa. RYTJ-lakivalmistelua varten perustetun työryhmän vain neljän kuukauden mittainen toimikausi ei mahdollistanut lakiluonnoksen huolellista valmistelua. Lausuntoaika oli kohtuuttoman lyhyt ja sijoittui pääosiltaan heinäkuulle. Jämsän kaupungilla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta valmistella lausuntoaan hyväksyttäväksi demokraattisissa päätöksentekokeleimissä toimitusten kesätauon vuoksi. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää tai siihen liittyvän lain valmistelua ei tule viedä eteenpäin esitetyltä pohjalta.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

-

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Jämsän kaupungin näkemys on, että kunnilla tulee kaikissa olosuhteissa säilyttää päätösvalta omasta taloudestaan ja tehtäviensä järjestämisestä sekä mahdollisuus lakisääteisissä tehtävissään syntyvien tietojen hallintoihin ja maksullisten tietopalvelujen tarjoamiseen kattamaan toiminnan vaatimia huomattavia tiedontuotannon kustannuksia. Julkishallinnon tiedonhallinnan kehitystyön valmistelussa tulee huomioida kunnan merkittävä rooli koko toimialalla ja varmistaa riittävä rahoitus kunnille aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Kunnan toiminnan kannalta on tärkeää, että valtakunnallisen tiedonhallinnan kehityksessä huomioidaan kunnan palvelukokonaisuuden tarpeet niin, että kunnalla on mahdollisuus toteuttaa palvelujaan tehokkaasti eikä digitalisaatioratkaisuista aiheudu kohtuuttomia lisäkustannuksia. Kunnan tulee voida itsenäisesti suunnitella ja toteuttaa omat digitaaliset palvelunsa ja hallinnoida tehtävissään syntyviä tietoja. Sillä tulee olla mahdollisuus tarjota maksullisia tietopalveluja, joilla voidaan kattaa osa tiedontuotannon kustannuksista.

Lakiluonnoksessa esitetty vastuiden ja oikeuksien jakautuminen, jonka mukaan kunnat huolehtisivat kustannuksellaan tietojen ylläpidosta, ja Syke huolehtisi kunnan tuottaman tiedon hallinnasta ja jakelusta, on epäoikeudenmukainen. Ehdotus kaventaisi kuntien mahdollisuuksia päättää digitaalisista tietopalveluistaan ja niiden rahoituksesta. Kuntien kannalta ylimääräisen rekisterin ylläpito toisi kunnille kohtuuttoman paljon lisätyötä ja tarvittavat muutokset kuntien järjestelmiin aiheuttaisivat huomattavia kehityskustannuksia ja lisäksi vuosittaisia ylläpitokustannuksia.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

-

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

Yhteentoimivuus, tietomallipohjaisuus ja koneluettavuus ovat erittäin kannatettavia tavoitteita. Yhteentoimivuus on kuitenkin toteutettava kuntien järjestelmissä, joissa rakennuslupa- ja kaavatiedot syntyvät. Kun tiedot syntyvät kuntien lakisääteisten tehtävien prosesseissa alun perinkin, tietoa tarvitsevat tahot, kuten muut viranomaiset, kaupunkikehittäjät, suunnittelijat ja rakennusyrietykset sekä alan tietopalvelujen kehittäjät voivat saada yhteentoimivaa, koneluettavaa kaavatietoa suoraan aina ajantasaisena ja oikeellisena alkuperäisestä syntyvästä lähteestään.

Jämsän kaupunki ei kannata Syken ylläpitämää RYTJ-järjestelmää, jonne kunnat veloitettaisiin tuottamaan omalla kustannuksellaan tietoa Syken vapaasti käytettäväksi.

Kunnan tehtäväksi ei tule säätää tiedon tallentamista RYTJ:hin. Mikäli järjestelmän kehittämistä jatketaan kuntien lausunnoista huolimatta, Syke tulee velvoittaa noutamaan tieto kunnan rajapinnasta ja vastaamaan tiedon oikeellisuudesta, jonka kunta on julkaissut tiedonhallintalain mukaisesti.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Jämsän kaupunki ei kannata Syken ylläpitämää RYTJ-järjestelmää, jonne kunnat kustannuksellaan tuottavat tietoa. Sen vuoksi myöskään lakiehdotuksen 14 § ei ole hyväksyttävä.

14§ perusteella Sykellä olisi oikeus luovuttaa kunnan tuottamaa tietoa teknisen rajapinnan kautta muillekin kun viranomaisille. Kunnan tuottama tieto on kunnille kuuluvaa arvokasta digitaalista omaisuutta, jonka siirtämistä eteenpäin korvauksetta ei voi hyväksyä.

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinnit eivät ole riittäviä kuntien näkökulmasta. Suhteessa kunnalle säädettyihin uusiin velvoitteisiin, lakiluonnoksessa esitetyt kustannukset on arvioitu moninkertaisesti tarvittavaa pienemmiksi.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

* Esitys kaventaa kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan, digitaalisista palveluistaan ja siten myös omasta hallinnostaan.

* Esityksen myötä kunnan asema heikkenisi, kuitenkin kaikki tiedontuotannon kustannukset säilyisivät kunnilla jatkossakin. Huomioitavaa on, että erityisesti kaavan tuotannon kustannukset poikkeavat tavanomaisten rekisteritietojen ylläpidon kustannuksista merkittävästi. Kaavoitushanke on kunnalle aina vähintään kymmenien tai satojen tuhansien eurojen investointi, jonka kunta rahoittaa.

* Esitetty ratkaisu, jossa kunta ylläpitäisi ulkopuolisen organisaation rekisteriä, vaikeuttaa kuntien mahdollisuuksia toteuttaa rakennetun ympäristön palveluprosessit tarkoituksenmukaisella tavalla kunnan oma rakennetun ympäristön palvelukokonaisuus huomioiden. Tällä on merkitystä myös tiedon laatuun.

* Laki toisi kunnan oman rekisterin ylläpidon kannalta turhan ja ylimääräisen RYTJ:n rekisteripidon veloitteen. Huomioitavaa on, että kunta ei voi korvata omia rekistereitään RYTJ:n rekisterillä. Kuntien ei ole tarkoituksenmukaista ylläpitää päällekkäisiä rekistereitä.

* Kaksinkertainen työ ei tue digitalisaatiolla haettavia tehokkuustavoitteita.

* RYTJ toisi kunnille tarpeettomia lisävelvoitteita ja -kustannuksia.

* Esitetyn muotoisena RYTJ aiheuttaisi todennäköisesti kunnille tarvetta lisäresursoinnille.

* Asiakkaalle RYTJ saattaisi tuoda lisää epäselvyyttä siitä, mistä ajantasaisimmat ja tarkimmat kaavoitus- ja rakennuslupatiedot olisivat saatavilla. Kyselyjen määrät kunnista tuskin vähenisivät nykyisestä.

Juurinen Anna-Liisa
Jämsän kaupunki - elinvoimatoimi